

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 58

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Ek ve İki Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun teklifi ve Milli Savunma Komisyonu Raporu. (2/20)

12. 11, 1980

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Ek ve Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Tahsin ŞAHİNKAYA

Orgeneral

Hava Kuvvetleri Komutanı ve

Milli Güvenlik Konseyi Üyesi

GENEL GEREKÇE

Toplumun sosyal bünyesinde meydana gelen gelişmelere paralel olarak veya esasen mevcut boşlukların doldurulmasını temin etmek amacıyla kanunların değiştirilmesi kaçınılmaz bir zarurettir. Kaldı ki fevkalade hal içerisinde yasa dışı faaliyet gösteren aşırı bazı kuruluşların devamlı olarak strateji değiştirerek faaliyet gösterdikleri dikkate alınacak olursa böyle bir halde uygulanacak kanunda bu şekilde değişiklikler yapılmasının önem ve zarureti daha kolaylıkla anlaşılabilir.

Getirilen değişiklikler genel olarak, Sıkıyönetim Komutanlarının uygulamalarına açıklık kazandırmak, Sıkıyönetim Komutanlıkları arasındaki koordinasyon ve Sıkıyönetim Komutanlarının sorumluluğu ilkesine yeni durum ve ihtiyaçlar ölçüsünde yeni şekil vermek, davaların çabuklaştırılmasını temin etmek ve cezaların etkinliğini artırmak ve suçlular üzerindeki caydırıcılığını sağlamaya matuftur.

Teklifle getirilen değişiklikler bu ihtiyaçların bir sonucudur.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Kanunun 21 nci maddesinde sayılan kişilerin sıfat, meslek ve memuriyetleri gözönünde bulundurularak, bu madde ile getirilmiş olan farklı usule paralelligi sağlamak için adı geçen kişiler hakkında Sıkıyönetim Komutanlarıncı istemde bulunulması halinde bu istemin yerine getirilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmak ve özel kanunlarında yetkili kılınan kurum ve organlarca keza kanunlarında yazılı usule göre işlem yapılmasını sağlamak amacıyla maddede değişiklik yapılmıştır.

2. - 3. Sıkıyönetim hizmetlerinin, emir ve komuta zinciri içerisinde ve emirle yürütülmesinin hizmetin verim ve sürati yönünden daha yararlı olacağı düşünülerek 5 ve 6 ncı maddelerdeki değişiklik yapılmıştır.

4. Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri halen 2 askeri hâkim ve bir subay üyeden kurulmaktadır. Böylece, bir Sıkıyönetim Mahkemesinde sınırlı askeri hâkim sayısı karşısında yoğun sayıdaki dava dosyalarına mahdut heyetlerle bakılabilmektedir. Öte yandan, bu mahkemelere açılan davalar arasında basit suçlar da bulun-

maktadır, Yukarı haddi 5 yıl ve daha az olan bu kabil davalara tek hâkimli mahkemelerde bakılabilmesi, hem mahdut askeri hâkim gerçeği, hem de sürat sağlanması yönlerinden olumlu görülmüştür. Böylelikle verimin artacağı öngörülmektedir.

Bununla beraber, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 21 nci maddesinde sayılan kişilerin işledikleri suçlardan ötürü maddede kabul edilen teminat müessesesine paralel olarak ve ayrıca üst subayların statüsü dikkate alınarak 2 askeri hâkim ve bir subay üyeden oluşan mahkemede yargılanmaları uygun görülmüştür.

Ayrıca maddede, bir sanığın ayrı iddianameyle açılmış kamu davasında birden çok suçu yer almaktaysa, bu halde, en ağır cezayı gerektiren fiilinin gözönüne alınması ve mahkeme kuruluşunun buna göre saptanması kabul edilmiştir.

Keza birkaç kişinin birlikte işledikleri suçlarda da mahkeme kuruluşu, en ağır cezayı gerektiren fiile göre saptanacaktır.

5. Bu madde ile madde başlığı muhtevaya uydurulmakta ve Türk Ceza Kanununda yer alan ve tayin edilecek cezanın hâkim tarafından takdirenden hafifletilmesiyle ilgili 59 ncu maddesinin uygulanmasına sınır getirilmektedir.

Cezaların ferdileştirilmesi yönünden hâkim tarafından bu yetkinin kullanılmasında, sanığın takdirenden indirim esas olabilecek diğer birçok şahsi hallerinin indirimi gerekli kılıp kılmadığı dikkate alınmaksızın, indirim için mücerret «sanığın iyi hali» nin genellikle indirime esas alınması, takdirde zaaf ve cezanın ferdileştirmedeki isabet oranını azaltmaktadır.

Sanık için mutlak bir hak teşkil etmeyip hâkimin takdir hakkına ilişkin bulunan adı geçen maddenin, yukarıdaki nedenlerle daha titiz bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla bu değişikliğe gidilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

6. Sanığın tutukluluk halinin hâkim incelemesine ilişkin noksanlık (b) bendinde yapılan düzenlemeyle giderilmiş ve davaların süratle sonuçlanmasını temin amacıyla da, esas hakkında iddia ve savunma ile davaların talik sürelerine maddenin (k) bendinde yer verilmiştir.

7. Kanundaki Ek Madde 3 ile, Sıkıyönetim Komutanlarına tanınan yetkilerin kullanılmasında ilgili idari işlemlerin korunması ve müessiriyetinin sağlanması amacıyla, bu işlemler hakkında iptal davası açılmayacağına ve şahsi kusurları nedeniyle hukuki sorumluluklarının ileri sürülemeyeceğine dair hüküm getirilmiştir.

İptal davası açılmayacağı cihetle de yürütmenin durdurulmasına da karar verilemeyecektir.

8. Kanundaki Ek Geçici Madde 1 ile Ek Madde 3'te belirtilen konularda, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış iptal davaları ile şahsi kusura dayalı tazminat davalarının ve verilmiş yürütmenin durdurulması kararlarının kendiliğinden ortadan kaldırılması sağlanmıştır. Ek Geçici Madde 2 ile de, kamu davası açılmış bulunan dosyaların biran önce sonuçlandırılması amacı güdülmüştür.

9. Yürürlükle ilgilidir.

10. Yürütlemeyle ilgilidir.

Milli Savunma Komisyonu Raporu

Milli Savunma Komisyonu
Esas No. : 2/20
Karar No. : 8

13 . 11 . 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Ek ve Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi Komisyonumuzda görüşüldü. Teklifin tümü müzakere edilerek benimsendikten sonra maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

1402 sayılı Kanunun 2 nci maddesine 19 . 9 . 1980 gün ve 2301 sayılı Kanunla eklenen son fıkraya bir cümle eklenmesi hakkındaki 1 nci madde, aynı Kanunun; 5 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının değiştirilmesine dair 2 nci madde, 6 ncı maddesinin değiştirilmesine ilişkin 3 ncü madde, 11 nci maddesine 1 nci fıkradan sonra 2 ve 3 ncü fıkralar olarak yeni fıkralar eklenmesi hakkındaki 4 ncü madde, 17 nci maddesinin madde başlığının değiştirilmesine ve bu maddenin 2 nci fıkrasına bir cümle eklenmesine ilişkin 5 nci madde, 19 ncu maddesinin (b) ve (k) bentlerinin değiştirilmesine dair 6 ncı madde ve bu Kanuna bir ek madde ile bir ek geçici madde eklenmesi hakkındaki 7 ve 8 nci maddeler ile yürürlük ve yürütmeye dair 9 ve 10 ncu maddeler ayrı, ayrı tetkik edilerek (Kanun Teklifinin gerekçesi de gözönünde bulundurularak) aynen benimsenmiştir.

Komisyonumuzca görüşülerek benimsenen, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Ek ve Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ile gerekçesi Raporumuza ilişik olarak Milli Güvenlik Konseyi onayına sunulur.

Başkan
Muzaffer BAŞKAYNAK
Hâkim Tuğgeneral

Üye
Zeki GÜNGÖR
Hv. Hâkim Kd. Albay

Üye
İsmet ONUR
Hâkim Kd. Albay

Üye
Feridun BALATLIOĞLU
Hâkim Kd. Albay

Üye
Engin DOĞU
Adalet Bakanlığı
Kanunlar Pln. Araş. Gen.
Müdürlüğü Başmüşaviri

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Ek ve İki Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesine 19.9.1980 gün ve 2301 sayılı Kanunla eklenen son fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«Ancak, bu Kanunun 21 nci maddesi kapsamına girenlerle ilişkin istemler hakkında kendi özel kanunlarındaki hükümler uygulanır.»

MADDE 2. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 5 nci maddesinin 4 ncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Çeşitli bölgelerde veya bütün yurttan Sıkıyönetim ilan edilmesi halinde, Sıkıyönetim Komutanlıkları arasında işbirliği ve koordinasyon Genelkurmay Başkanlığınca sağlanır.»

MADDE 3. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 6. — Sıkıyönetim Komutanı bu Kanunla kendisine verilen görev ve yetkilerden dolayı Genelkurmay Başkanına karşı sorumludur; askeri hizmetlerin yürütülmesinden dolayı bağlı bulunduğu genel hükümler uygulanır.

MADDE 4. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 11 nci maddesine 1 noi fıkradan sonra aşağıdaki fıkralar 2 noi ve 3 ncü fıkralar olarak eklenmiştir.

«Bu mahkemelerin görevine giren suçlardan; 21 nci maddede sayılan kişiler ile üst subayların davaları hariç olmak üzere, beş yıl ve daha az hapis cezasını gerektiren suçlara ilişkin davalara, sıkıyönetim askeri mahkemesinin hâkim sınıfından olan üyelerinden biri tarafından bakılır.

Bir kimse tarafından işlenmiş olan müteaddit fiillerin yargılanması en ağır cezayı müstelzim fiile bakmakla görevli mahkemeye aittir. Fiilde irtibat halinde de aynı hüküm uygulanır.»

MADDE 5. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 19 . 9 . 1980 gün ve 2301 sayılı Kanunla değiştirilen 17 nci maddesinin madde başlığı «Tayin edilen cezalara ilişkin hükümler» olarak değiştirilmiş ve bu maddenin 2 nci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«Sanık hakkında, duruşmadaki iyi hali sebebine dayanılarak Türk Ceza Kanununun 59 ncü maddesi hükmü uygulanamaz.»

MADDE 6. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 19 . 9 . 1980 gün ve 2301 sayılı Kanunla değişik 18 nci maddesinin 1 noi fıkrasının (b) ve (k) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«b) Sanığın soruşturma sırasında tutuklanıp tutuklanmayacağına veya tutukluluk halinin devamına ilişkin kararı, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde hâkim sınıfından olan üyelerden birisi verir. Bu kararlara karşı itirazı incelemeye, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 74, 75 nci ve bu Kanunun 19 ncü maddesinde belirtilen askerimahkemelerin hâkim sınıfından olan üyelerden birisi yetkilidir.

Zapt ve arama kararları hakkında da bu hüküm uygulanır.»

«k) Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde görülmekte olan davaların talik süresi 30 günden fazla olamaz.

Bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek için askeri savcıya, müdahil veya vekiline; iddialara karşı savunmasını yapmak için ise sanık ve vekiline verilecek süre 15 günü geçemez. Ancak 15 ve daha fazla sanıklı davalarda bu süreler bir aya kadar uzatılabilir.

İddianamede kanuni unsurları ile belirtilen suça ilişkin kanun hükmünden daha hafif cezayı gerektiren kanun hükmünün uygulanması gereken hallerde, duruşma ek savunma nedeni ile tehir ve talik edilemez.»

MADDE 7. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununa aşağıdaki Ek Madde eklenmiştir.

EK MADDE 3. — Bu Kanunla Sıkıyönetim Komutanlarına tanınan yetkilerin kullanılmasına ilişkin idari işlemler hakkında iptal davası açılmaz. Şahsi kusurları nedeniyle hukuki sorumlulukları ileri sürülemez.

MADDE 8. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununa aşağıdaki Ek Geçici maddeler eklenmiştir.

EK GEÇİCİ MADDE 1. — Ek Madde 3'te belirtilen konularda, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış iptal ve şahsi kusura dayalı tazminat davaları ile verilmiş yürütmenin durdurulmasına dair kararlar kendiliğinden ortadan kalkar.

EK GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun 4 ncü maddesi ile 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 11 nci maddesine 1 nci fıkradan sonra eklenen 2 nci fıkra hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış bulunan kamu davaları hakkında da uygulanır. Aynı maddeye eklenen 3 ncü fıkra hükümleri saklıdır.

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



